

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Stara slika kapitalizma

Za nas krščanske delavce ni nič novega, ako nam kdo pripoveduje o manirah izrabljanja, izkoriščanja ter organizirane korupcije proti revnejšemu delovnemu ljudstvu. Za vzor naj služi spodaj navedena slika sladkornih tovarnarjev nasproti pridelovalcem sladkorne repe na Češkem pred kakimi tridesetimi leti. Slika je posneta po stenografskem zapisniku avstrijskega državnega zbora z dne 11. maja 1909. Stvar je že stara, toda kapitalisti so danes še ravno tako brezdušno sebični, kakor so bili tedaj. V državnem zboru na Dunaju se je vršila razprava o ureditvi razmer med sladkornimi tovarnarji in pridelovalci repe glede nakupa repe. Pridelovalci repe so bili razdeljeni po tovarnah. Ti so bili določeni, kateri tovarni morajo oddajati pridelano sladkorno repo. Po pogodbi je moral kmet vsako leto oddajati repo tovarni, toda tovarna mu je smela do 1. oktobra sprejem odpovedati. Na ta način je prišel kmet v veliko zadrego, repo je moral prodati, sicer ni mogel plačati davkov in drugih stroškov. Komu naj proda repo? Seveda je moral prositi, da mu je tovarna repo za komaj polovično ceno končno iz usmiljenja odkupila. Tako so spodaj navedeni gospodje kmetiči, grofi in drugi plemiči kot tovarnarji izrabljali pred očmi gosposke kmetičke ljudstvo. Toda vsakega potrpljenja je enkrat konec. Kmetje so se začeli organizirati in so sklenili, da ne bodo več sejali sladkorne repe, dokler bodo tovarne na ta način z njimi postopale. Tovarnarji so pa po vzorcu ogrskih sladkornih magnatov ustanovili sladkorni kartel, in se nekako zvezali z ogrskimi tovarnarji. Sedaj pa poglejmo še nekaj! Dobiček tovarnarjev je znašal pri 100 kg sladkorja do 5,50 K. Za 100 kg sladkorja je bilo treba 600 kg repe, ki je stala 100 kg 2 kroni. Vsi stroški za proizvodnjo z davki vred so znašali 17 kron. Sladkor je pa stal 22,50 K za 100 kg. Repe je stala 2.— do 2,50 kron za 100 kg. Kmetje so bili nekako v razmerju svojine pri tovarnah, ki so imele po svoji veljavi skoraj v rokah gosposko zbornico na Dunaju. Da bodo bralci videli kdo in kakšni ljudje so bili tovarnarji, navajam iz stenografskega zapisnika nekaj imen. Iz profita kartela, ne iz prometnega dobička, so dobivali ogromne vsote med drugimi tile gospodje: knez Johan II. Lihtenstein 997.193,62 K. Zapuščina grofa Friderika Kinskega 135.261,12 K, knez Adolf Schwarzenberg 469.829,93 K, Karol knez Trautmandorf 217.693,12 K, Ervin grof 383.666,12 K, knez Rudolf Lichtenstein 646.647,44 K, predsednik vitez Proskovec 719.773,49 K, Ervin grof Nostitz-Rinec 452.483,87 K, Ernest grof Waldstein-Wartenberg 255.565,08 K. Ker je bil pod njegovo vladjo povišan s § 14. sladkorni davek za 12 kron, in so zaradi tega dobila sladkorna gospoda še nad šest milijonov kron več premije, je dobil prejšnji ministrski predsednik 225.596,28 K, knez Jos. Schwarzenberg 664.104,28 K, Andrej knez Ljubomirski, načelnik sladkornega odseka v gosposki zbornici 348.248,13 K, Hugo knez in stari grof Salm-Reifferscheidt 169.573,35 kron, nadvojvoda Friderik 239.322,74 K, princ Aleksander Turn in Taxis 1.140.370,12 K, Teobald grof Czernin 274.607,78 K, grofica Khuen-Belasi 396.176,78 K, Karel knez Paar 225.402,28 K, grof Karel Ervin Nostitz 274.240,74 K, Ferdinand knez Kinski 1.002.778,49 K,

Vprašanje strokovne organizacije

Na nešteti shodih, sestankih, zborovanjih in tudi v delavskih časopisih se neprestano govori in piše o potrebi delavske strokovne organizacije. Kolikokrat se v življenju človeku zazdi, da so mogoča tudi druga pota do izboljšanja gospodarskega položaja delavstva. Večkrat si kdo poskuša svoj položaj izboljšati tudi po svojevrstni poti, neka sam zase, toda v enem ali drugem primeru se pogostokrat pokaže silna potreba po delavski skupnosti. In ta delavska skupnost ni nič drugega, kot skupna borba v delavski strokovni organizaciji. Le ta organizirana delavska skupnost predstavlja enotno voljo delavstva, bodisi v enem samem podjetju ali pa v celi stroki ali pa tudi delavsko voljo v vseh podjetjih ali strokah skupaj.

Delavec je in ostane delavec. Naj se zgodijo v življenju posameznika še taki dogodki, po katerih se morda sreča smehlja vnaprej kot fata morgana v življenju, kot da jo ima zgarani človek že tako rekoč v roki ali pa da stoji le še nekaj korakov od nje — toda čim bliže ji je, in ko jo že tako rekoč ima, spozna, da je vse to le prevara. Spozna, da je ostal vendarle le isti delavec, kot je bil. In zopet mora nazaj na tisto edino pravo pot, kot jo je hodil pred tem razočaranjem. To je pot delavske strokovne organizacije, pot borbe in truda k sicer počasnim, toda gotovim uspehom.

To je težka pot naše Jugoslovanske strokovne zveze. Ta naša krščanska delavska organizacija že nad 40 let vodi in vzgaja slovensko delavstvo po edino zanesljivi poti, samovzgoji in borbi proti vsem notranjim in zunanjim sovražnikom človeške sreče. Koliko je delavec, ki so se borili v njenih vrstah, pa jih je življenje vrglo iz najrazličnejših osebnih, notranjih ali zunanjih vplivov, v valove življenja. Koliko jih je tudi, ki so doživeli v življenju razočaranje in se ponovno vrnili v njene vrste in se danes zvesto borijo ramo ob ramo s tovariši, ki so kljub mamilom ostali

zvesti v vrstah naše organizacije. In zahvaliti se moramo življenjski sili naše Jugoslovanske strokovne zveze, katero je v njo položil dr. Janez Evangelist Krek, da je ona vztrajala kljub navidezno nepremostljivim zaprekam. Ta življenjska sila so naša osnovna krščanska načela, večno veljavne pravice vsakega človeka do svojega dostojanstva in tuzemske in onostranske božje pravice. Vsak človek ima pravico do življenja, in sicer do življenja, kot se spodobi človeku, ki je krona stvarstva. Vsak družinski oče ima pravico do vseh zemeljskih dobrin, ki jih potrebuje, da ohranja, preživi in vzgaja svojo družino in jo vodi tako, da novemu rodu izroči nove člane, ki so vredni sinovi svojega naroda.

Ta pot krščanske delavske strokovne organizacije je v današnjih časih nekaj posebnega, za marsikoga celo nekaj nerazumljivega. Razumljivo je, da je kot taka videti revolucionarna, morda po mislih marsikoga celo prevratna, čeprav je v bistvu konstruktivna, ustvarjalna in naravnost v srečo naroda in države. Pa zakaj taka sodba? Popolnoma razumljivo. Zato, ker je pot naše Jugoslovanske strokovne zveze, ki je popolnoma v duhu dr. J. E. Kreka in naših prvih

borcev, največja nasprotnica vsakemu izrabljanju delavcev. Zato, ker je njena življenjska sila v krščanski borbi proti vsaki krivici. In če hoče kot taka biti nedotakljiva od kakršnih koli vplivov, svobodna in neodvisna, pride v razumljivo nasprotje z vsakomur, kateremu niso osnovna načela naše JSZ-e tudi njegova načela. Le ta oddaljujev od osnovnih krščanskih načel je vzrok vsega nasprotovanja naši Jugoslovanski strokovni zvezi. Priznanje osnovnih krščanskih načel pomeni priznanje in opravičenost delavske borbe, v današnjih časih svobodne in neodvisne, pomeni pa tudi priznanje naši Jugoslovanski strokovni zvezi, in končno je to priznanje tudi zblizanje vseh, ali če hočete, naše katoliške skupnosti, na dr. Krekovih socialnih načelih, ki so tudi načela papeških socialnih okrožnic.

Te važnosti JSZ-e pa se mora v prvi vrsti zavedati delavstvo samo. Spoznati mora, da je življenje le borba za pravico kot včeraj tako tudi danes in jutri, da je moč strokovne organizacije njihova lastna moč in največje poroštvo za doseg upravičenih uspehov in zmag. To spoznanje bo strnilo naše delavske vrste v nepremagljivo armado tako duhovno kot organsko. Silna moč organiziranih vrst enega duha bo najlepša podoba dr. J. E. Kreka, ki gre trdno, korak za korakom, k ponovnemu pokristjanjenju človeške družbe, ki ji bo edini cilj blagor delovnega ljudstva, njegova življenjska in večna sreča.

Delavska knjižnica v Celju

Že dalj časa so razni činitelji delavskih strokovnih organizacij v Celju gojili željo po ustanovitvi del. knjižnice v Celju. Ta misel se je v začetku letošnjega leta uresničila in v Celju se je ustanovila delavska knjižnica. Poudarjati pomen in potrebo delavske knjižnice za Celje bi bilo odveč, saj je Celje za Ljubljano in Mariborom eno najbolj industrijsko mesto v Sloveniji. Delavska knjižnica se je ustanovila po zgledu ljubljanske in mariborske delavske knjižnice, ki sta danes že v ponos delavskemu gibanju.

Začeli smo z zelo skromnimi gmotnimi razmerami, ali da odkrito rečem: iz nič. Na pomoč sta nam priskočili ljubljanska in mariborska del. knjižnica, ki sta knjige posodili. Nekaj je pomagala delavska zbornica zlasti z inventarjem, odstopila je tudi malo

sobico, kjer se je knjižnica nastanila. Zanimanje za delavsko knjižnico je začelo počasi rasti in danes ima že 200 čitateljev. Število knjig znaša že okrog 1300. Knjižnica je odprta vsak ponedeljek, sredo in petek od 6 do 8 zvečer.

V oktobru je dobila naša knjižnica nov prostor v Delavski zbornici in se je preselila iz prejšnje male sobice v prostornejšo, katera ustreza njenemu namenu. Novo sobo je odstopila Delavska zbornica, ki je oskrbela tudi inventar. Knjižnica služi obenem tudi kot čitalnica naših časopisov, ki so vsakemu obiskovalcu na razpolago.

Naši knjižnici manjka sredstev, ker smo navezani le sami nase, knjige so pa drage in če hočemo dobiti sredstev, je nujno, da mora narasti število čitateljev, ki bodo knjižnico z marljivim branjem in študiranjem knjig gmotno in moralno podprli.

V naši knjižnici so predvsem knjige delavske vsebine, ki lahko zadošijo slehernemu delavcu.

Upajmo, da v Celju ne bo delavca, ki naše delavske knjižnice ne bi poznal. Naravnost dolžnost vsakega delavca je, da postane član del. knjižnice in pridno sega po knjigah, zakaj zavedajmo se, da od naše izobrazbe zavisi tudi naša prihodnost.

sedaj, kdo so bili v Avstriji največji izkoriščevalci ljudstva.

Zaveden delavec vlaga denar pri prvi delavski hranilnici in posojilnici. Svoji k svojim.

Jan. grof Harrah 239.628 K, Jaromir grof Czernin 225.402,28 K, Franc Jos. knez Auersperg 502.112,66 K, Moric knez Lobkovic 304.472,18 K, princ Ferdinand Lobkovic 454.526,92 K, Vladimir grof Mitrovsk 248.291,68 K, Henrik Clam-Martinic 170.505,18 K, cesarska tovarna v Sloveneski, v najemu žida Beniesa 831.794,20 K, David vitez Guttmann 313.813 K in Marija grofica Silva-Taronska 215.136,82 K. Tu vidimo

Nova socialna zakonodaja v Ameriki

Dne 24. oktobra t. l. je stopil v Zdrženih državah v veljavo zakon, za katerega pravi ameriški delavski tisk, da je najdaljnosežnejši in najpomembnejši korak, ki so ga doslej napravile Združene države glede socialne politike. Zakon predstavlja velikopotezen poskus, da se s postavitvijo minimalnih in maksimalnih meja izboljšajo delovni pogoji delavstva, ki živi v slabih razmerah. V ameriško socialno zakonodajo se s tem ni vpeljavalo samo načelo minimalnih mezd in maksimalnega delovnega časa, ampak se je storil tudi poskus, da se uredi delovno razmerje mladostnih delavcev in učencev, razen tega pa se je prepovedala zaposlitev otrok. Nadaljnja posebnost zakona je v tem, ker ima neko raztegljivost, toda ne glede poslabšanja, kakor je pri socialnih zakonih v navadi, ampak narobe.

Ta raztegljivost velja posebno za urejevanje minimalnih plač. Zakon določa 25 centov na uro, in sicer od oktobra 1938 do oktobra 1939, naslednje leto 30 centov do oktobra 1945, po letu 1945. pa 40 centov na uro. Namen zakona je torej, da se minimalne plače postopoma višajo. Tu gre predvsem za ugotovitev najnižjih meja. Upravnik, ki mu je zaupano izvajanje zakona, more ne glede na te odredbe določiti posebne minimalne plače za posamezne industrije. Namen zakona je namreč, da se minimalna plača 40 centov čim prej doseže; zaradi tega more oblast v vsakem času sklicati odbore za posamezne industrije, ki naj preiščejo, kolike mezde morejo prenesti.

Odbori so sestavljeni iz zastopnikov delodajalcev, delavcev in nepristranskih ljudi. Na osnovi dogovorov teh odborov more oblast vsak čas določiti višje minimalne plače.

Glede delovnega časa določa zakon natančno določene najvišje meje, in sicer: 44 delovnih ur v prvem letu po uveljavitvi zakona, 42 ur v drugem letu, 40 ur pa od tretjega leta dalje. Amerika vpeljuje torej 40 urni delavnik, ki bo stopil v veljavo v oktobru l. 1940. Nadure so dovoljene, vendar pa morajo biti plačane 50% več. Izjeme glede nadur so dovoljene samo, če tako določajo kolektivne pogodbe v posameznih podjetjih, toda le v tistih, kjer skupen delovni čas v 1 letu ne preseže 2000 ur, ali povprečno 38 in pol ure na teden. Ne glede na to pa se mora plačevati 50% na doklada tudi, če delovni čas v enem dnevu preseže 12 ur, ali v tednu 56 ur. Ta zadnja obveznost velja posebno za sezonska podjetja, za katera zakon dovoljuje podaljšanje delovnega časa za 14 tednov v letu.

Zakon navaja tudi vrsto industrij, za katere njegove odredbe ne veljajo. To so med drugim mornarji, poljedelski delavci in vrsta drugih manj važnih poklicev. Zakon ne velja za take industrije, v katerih so delovni pogoji s kolektivnimi pogodbami bolje urejeni, kakor določa zakon, ker zakon ne mra izpodrivati sindikatov, ampak jim hoče pomagati v njihovem boju za boljše delovne pogoje.

Posebno glede sindikatov ima zakon

izredno zanimive in važne določbe. Zakon priznava delavstvu samo tako imenovane »dobronamerne« organizacije in dela razliko med sindikati, kateri so »dobronamerne« in kateri niso. Ta odredba je postavljena proti razpitem Company Unionom (delodajalskim sindikatom), ki so v preteklosti igrali med ameriškim delavstvom tako sramotno vlogo in mu napravili neizmerno škodo in ki še danes niso popolnoma izginili. Oblast more vsak čas zahtevati dokaze, da kaka organizacija ni šla po takih sramotnih potih.

Zakon seveda ne bi bil popoln, ko ne bi predpisoval kazni za prestopke. Prestopke kaznuje sodišče; denarne kazni so določene do 10.000 dolarjev, zaporne kazni pa do 6 mesecev. Razen tega imajo delavci, če so oškodovani, pravico, da s tožbo zahtevajo dvojno vsoto tistega, kar jim po zakonu pripada.

Uradno se imenuje zakon Fair Labor Standards Act (zakon za dobre delovne pogoje). Čeprav zakon ni izpolnil vseh zahtev, ki jih postavlja ameriško delavstvo, in čeprav tudi ne ustreza popolnoma željam predsednika Roosevelta, pomeni vendar velikansko pridobitev in napredek. Ameriško delavstvo in predsednik Združenih držav so skušali geslo »40 centov in 40 ur« takoj uresničiti, medtem ko zakon za izvedbo tega določa dobo 6 oz. 3 let. Toda kljub temu so Združene države sprejele tega zakona napravile enega največjih korakov v zgodovini socialne politike.

Brezposelsko zavarovanje v skandinavskih državah

Že več let je brezposelsko zavarovanje eno od najvažnejših vprašanj delavskega gibanja v skandinavskih državah.

Na Danskem imajo že od l. 1907. zakon, ki zagotavlja redno državno pomoč za sindikalne brezposelske blagajne. Čeprav je bil ta zakon pozneje nekajkrat spremenjen, so mnogi sindikati v smislu tega zakona ustanovili blagajne za pomoč brezposelnim. Sedaj je okrog 70 takih blagajn s 455.000 člani. Brezposelno zavarovanje na Danskem oskrbujejo torej sindikati, država jim za to daje le sredstva.

Na Švedskem je stopil zakon o pomožnih blagajnah, ki jih podpira država, v veljavo l. 1934. Konec leta 1936. je bilo 9 blagajn s 82.547 člani. Članstvo se je od tedaj zelo dvignilo in se more reči, da bodo mnoge blagajne, ki so sedaj še izven tega državnega zavarovanja, pristopile k njemu. Preden je bil uveljavljen zakon iz l. 1934, je bilo na Švedskem mnogo samostojnih brezposelnih blagajn, ki so jih oskrbovali posamezni sindikati. Sedaj je 29 zvez in 650.000 delavcev, ki so člani takih blagajn.

Na Danskem in na Švedskem je brezposelsko zavarovanje prostovoljno, to se pravi, da sindikati sami odločajo o tem, ali sami ustanovijo podporno blagajno ali pa se priključijo državnemu zavarovanju. Brez dvoma se bo v naslednjih letih tudi na Švedskem veliko število sindikalnih podpornih blagajn pridruživlo državnemu zavarovanju.

Na Norveškem je bil razvoj v tem pogledu bistveno drugačen. Tudi tam je bil leta 1907. uveljavljen zakon o državi podpori brezposelskim blagajnam. Sindikati so se temu zakonu uprli, ker je državna podpora pomenila neko določeno odvisnost takih blagajn od oblasti. Največ blagajn se državnemu zavarovanju ni pridružilo.

Članstvo blagajn je bilo zelo nestalno. Leta 1920. so imele skupno 116.000 članov. To število je padlo do leta 1928. na 38.000. Iz tega je videti, da je norveškega delavstva zavzelo do brezposelskega zavarovanja popolnoma drugačno stališče, kot dansko in švedsko delavstvo. Zahtevalo je obvezno brezposelsko zavarovanje.

Norveški sindikalni kongres je leta 1931. zahteval obvezno zavarovanje. To vprašanje je pozneje razpravljala odbor strokovnjakov, ki je marca 1937. izdal svoje poročilo. Junija 1938. je zakon izšel. Ta zakon obsega (razen poljedelstva, ribarstva, gozdarstva in hišnih poslov) vse delavce, ki so bolniško zavarovani. Zavarovancev bo približno 300.000.

Dnevne brezposelske podpore se gibljejo po mezdah razredih od 0,80 kron do 4 kron (krona je približno 11 din). Razen tega so določene družinske do-

klade do 1,50 krone na dan. Podpora dobivajo člani, ki so v zadnjih 4 letih plačali vsaj 45 tedenskih prispevkov. Po vsakih 12 mesecih ima član pravico do največ 15 tedenske pomoči pod pogojem, da ni po lastni krivdi izgubil dela in da je iskal zaposlitev po ustanovah za posredovanje dela ali podobnih napravah.

Brezposelni, ki ne marajo obiskovati pouka na posebnih šolah za brezposelne, izgube pravico do podpore. To velja tudi za delavce, ki odklonijo zaposlitev, ki jim jo je preskrbel javna ustanova za posredovanje dela pod pogojem, da je delo skladno z določbami kolektivnih pogodb, ali če teh ni, v skladu z mezdami, ki se v tisti okolici plačujejo za tako delo. V vsakem primeru mora biti zaslužek 20% višji od brezposelske podpore. V primeru zakonitih stavk ali izprtij more brezposelni ponudeno službo odkloniti. Brezposelska podpora se plačuje tudi osebam, ki so prizadete od stavk ali izprtij.

Mednarodno delavsko zavarovanje

Ena glavnih delavskih teženj obstoji v splošnem zavarovanju za vse primere nezgod, bolezni, starosti in nesposobnosti za delo. V Evropi obstoji te vrste zavarovanje že skoraj v vseh državah, če tudi v raznih oblikah. Seveda ne smemo pozabiti zavarovanja proti brezposelnosti, ki se do sedaj v zadovoljivi obliki še ni nikjer izvedlo. Najboljše sredstvo proti brezposelnosti bi bilo delo samo. Delavske organizacije naj bi postale uradi za kontrolo brezposelnosti in zaposlenja, z gotovimi pravicami zaposlovanja. Veliko število brezposelnih kaže potrebo, da se za resnično brezposelnost nekaj stvarnega stori. Brezposelnost je nevarna, ker ustvarja lahko delomrznost in v sili hudodelce, ali pa obupanje in samomorilce.

Toda pustimo ta spekulativni voz, če tudi je zrel za rešitev. Gre se za brezposelnostno varnost prvotrajnega zavarovanja za vse primere. Vzemimo, da nastane vojna in si protivnik osvoji en del države, v kateri obstoji omenjeno trajno zavarovanje; osredotočeno v enem osrednjem uradu. S tem je zavarovalnica razbita, in nastane veliko vprašanje: ali more še nadalje eden ali drugi del vršiti posel? Posebno pa je prizadet oni del, ki je prišel v roke osvajača. V takem primeru nastane posebna nevarnost za zavarovance proti nezgodam in za zavarovance za primer starosti in onemoglosti, pa naj ti že dobivajo podpore ali ne. Navadno okrožne skupine nimajo dovolj denarja, in večinoma preneha v vojnem času tudi redno vplačevanje,

Prispevki se plačujejo po mezdah razredih. Delodajalec plača enako vsoto kot zavarovanec. Skupni prispevki zavarovancev in podjetnikov znesejo 16 milijonov kron na leto. Občinske uprave morajo plačati 4 milijone, prav toliko tudi država; celotni preračun znesse torej 24 milijonov. Če bi ta znesek ne zadostoval, mora primanjkljaj plačati država.

Zavarovanci imajo pravico ustanoviti blagajno za tiste, ki so izčrpali vse podpore. Te blagajne plačujejo podpora 15 tednov na vsakih 12 mesecev. Znesek ne sme preseči redne brezposelske pomoči. Polovico stroškov za te blagajne prispeva država.

Sestav, ki se sedaj uvaja na Norveškem, je prav za prav šele v razvoju. K brezposelskemu zavarovanju bo treba pritegniti še poljedelske in gozdne delavce. Norveško delavstvo odobrava uvedbo novega zavarovanja ter je vladi po svojih sindikatih izreklo priznanje in zaupanje.

osrednji urad je pa odrezen in ne more vršiti naloge. Zavarovanci pa izgube pravice in zavarovane podpore. To nam je pokazala svetovna vojna pri zavarovanju za nezgode in pri zavarovanju železničarjev provizionistov.

Da bi take primere v prihodnje preprečili, bi bilo treba skrbeti v mirnem času. V ta namen naj bi vse države sklenile skupno pogodbo za primer vojne, v kateri bi se zavezale, da bodo v osvojenih krajih, takoj po zavzetju kraja skrbeli, da dobijo vsi zavarovanci, ki so prej dobivali določene zavarovane podpore, iste takoj tudi dobijo pod novo državno upravo ter da se vsem zavarovancem zagotovi nadaljnje zavarovanje v bistvu nove uprave. To bi bil en način zavarovalnega mednarodnega varstva. Drugi način pa bi bil v tem, da bi se zasnovale mednarodne zavarovalnice v vseh državah, ki bi v vseh primerih delavskega preseljevanja in v primeru vojne vršile proti vsem prizadetim zavarovalno dolžnost.

Brez dvoma je v interesu vsega delavstva, da se posebno v delavskih zvezah to vprašanje postavi na razgovor ter se o tem zainteresira osrednji urad dela v Ženevi, ki naj stopi po dobrem premisleku v zvezo z vsemi državami ter jih pridobi za to misel. Posebno pa je naloga delavskih društev, da se posvetujejo o vseh načrtih in mislih o varstvu obstoječih delavskih pridobitev. Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača!

Jože Gostinčar.

Delavcem v resen premislek!

Kdaj bo za organizirano delavstvo več vidnih uspehov, katere vsi člani pričakujejo (in med njimi je največ takih, ki samo pričakujejo)?! O tem, dragi tovariši, bi se pa dalo mnogo govoriti ali pisati — pa žal ni prostora na razpolago v Delavski Pravici in prav zaradi tega ga ni, ker Ti, tovariši, samo čakaš uspehov drugih. Vedite vsi, da stopiti v strokovno organizacijo, kot je Jugoslovanska strokovna zveza, ni dovolj, da se samo vpišeš in potem čakaš uspehov tvojih sotrpinov. Da gledaš in zabavljaš na tiste delovne člane, ki so prevzeli odborništvo mesta ali po postali zaupniki. Čakaš, da te bo prišel blagajnik potertati za zaostalo članarino in pripravil odgovor kako se boš ponovno izmotal in še odložil. Ko nastopi stavka ali brezposelnost tvojih tovarišev iz katere koli skupine naše organizacije in centrala pokliče na pomoč stavkujočim, že zopet čakaš, da bodo drugi dali in hitro poveš, da nimaš pri sebi niti dinarja. Ko si pa ti v potrebi, se takoj spomniš na svojo organizacijo in upaš, da ti bo gotovo pomagala.

Ko naša neodvisna krščansko socialistična organizacija prireja vsako leto nekaj skupnih prireditev in kliče svoje člane in prijatelje, da se vabilu odzovejo — Ti, tovariši zopet čakaš, da se bodo drugi udeležili, da bodo že organizirali tako, da bo prav in lepo. In res, vedno vidimo ene in iste tovariše, ki delajo in prihajajo na skupne prireditve, se povsod prizadevajo za napredek in ugled naše celote. Vi člani in članice, ki ste v veliki večini pa samo čakate, kaj Vam bodo drugi koristnega naredili, da boste teh dobrin deležni v prvi vrsti Vi, ki skrbite, da ima organizacija toliko članov, da ji lahko vsak reče: JSZ je največja delavska organizacija!

Vse polno zabavljanja čez kapitaliste, meščane, hinavce, farizeje, oderuhe, politike, delavske voditelje, inteligenco, oblast, izdajalce itd se premnogo krat sliši prav od tistih članov, ki samo čakajo: kaj bodo drugi naredili za nje. Da moramo to pribijati tukaj v svojem časopisu je dovolj žalostno, a nikar si ne prikrivajmo resnice in rajši vprašajmo: Zakaj delamo tako?

Zaveden član svobodne delavske organizacije bo vedno svoje organizacijske dolžnosti izpolnjeval točno in sam od sebe. Takih članov nam manjka, ki bodo sami skrbeli, da bodo plačali članarino, da ne bodo v zaostanku, da bo raje plačal za tri mesece skupaj — samo, da bo imel njegov sotrp in v tovarni, ki je prevzel blagajniški ali zaupniški posel, manj dela, da bo lažje zdržal šikane podjetja, da bo delal za organizacijo z večjim veseljem. Takih članov rabi naša organizacija, ki bodo brali v svojem od nikogar podpisanim časopisu Delavski Pravici, da matica JSZ zbira prostovoljne prispevke za stavkujoče člane v opekarni, tekstilni tovarni, za kovinarje, rudarje ali lesne delavce — to je nam pač vse eno — saj so vsi delavci, vsi potrebni, vsi naši člani in končno vsi ljudje, da bodo takoj sami začutili notranji klic tovarništva in požrtvovalno določili za te stavkujoče člane, ki si v obupu in upanju branijo pravice, katere jim krade današnja nepravilna tudi nekrščanska gospodarska družba — vsaj en dinar (1 din) prostovoljni dinar ali več. Tovarishi to je mogoče! Samo pomislimo in bomo spoznali, da je to storiti prav lahko. Lepo pa je takrat, ko Ti to sam hočeš. Ko si bral, da zbirajo, takoj spomni one, ki imajo polno misli za organizacijo, da naj pobirane takih prispevkov izvedejo. Ko boš sam dolžnost prvi izpolnil — takoj opomni še druge in reci odborniku, da je treba denar poslati centrali takoj!

Jaz sem tudi član in imam polno priloženosti, videti opisane napake pri mnogih in sem prepričan, da se da delati v organizaciji bolj požrtvovalno, t. j. tako, da bomo tudi sami bolj zadovoljni. Naj se nikdo ne prenaagli in ne obsoja vrstic — kajti nimam namena, da bi komu očital, kako živi, a vendar rečem, da delavci (delavke ne v toliki meri) mnogo svojih sil in tudi svojih malih zaslužkov porabijo v svojo lastno duševno kakor telesno škodo. Polno delavcev se vidi po naših gostilnah pri čezmernem popivanju. Vidimo jih, ko plačajo v nekaj urah po liter, dva — niti za tri se mu ne zdi škoda, a 1 dinar za stavkujoče tovariše pa nima pri sebi... Ali je tak delavec član — tovariš? Velko.

Nabirajte oglase za »Pravico«!

Po naših krajih

Apače

2. decembra se je v Gornji Radgoni pri Berlanu vršil sestanek delavcev pri regulaciji Mure. Za mariborsko ekspozičuro JSZ se je sestanka udeležil tov. Pestotnik, ki je navzočim delavcem razložil borbo za zvišanje njihovih plač, katero delavstvo pri regulaciji Mure vodi že leto dni. V strokovni organizaciji, ki vodi borbo za izboljšanje delavskega položaja, mora biti vsak posamezen delavec vztrajen, neuklonljiv, ker se na ta način delavstvo dosega svoje zakonite pravice. V zadnjem času se zelo veliko govori o delavski zaščitni zakonodaji, katero delavstvo v naši državi ima. Vendar pa se ta od strani delodajalcev ne izvaja, če je delavstvo prepuščeno samemu sebi. V nadaljnjem je tudi obrazložil pomen delavskih zaupnikov. To je ena najbolj važnih delavskih pridobitev in je zaradi tega nujno, da delavstvo to pridobitev tudi varuje s tem, da si v vseh podjetjih izvoli delavske zaupnike in po njih ureja svoje delovne in plačilne razmere. Na koncu svojega izvajanja je tudi poudaril pomen strokovne organizacije posebno v današnjem času, ko na vsak način hočejo nekateri ljudje delavstvo prepričati, da JSZ ni prava delavska organizacija. Delavstvo je izvajanjem tov. Pestotnika z zanimanjem sledilo in izjavilo, da bo še nadalje ostalo zvesto JSZ.

Gornja Radgona

Strokovna skupina opekarskih delavcev v Gornji Radgoni je za 3. december tega leta ob pol 5 popoldne sklicala svoj članski sestanek. Sestanka se je udeležil tov. Pestotnik iz Maribora. Poudarjal je, da je opekarskim delavcem že sedaj treba zbirati in pripravljati potrebno gradivo za bodočo borbo, ko se bo spomladi delo na opekarnah zopet pričelo. Razložil je tudi pomen delavskih zaupnikov, njihov naloge in dolžnosti nasproti delavstvu, kakor tudi dolžnosti delavstva nasproti delavskim zaupnikom. Omenil je tudi pomen strokovne organizacije in njeno delovanje med delavstvom. Delavska organizacija pomeni delavsko skupnost. Kdor v tej delavski organizaciji deluje, dela v tej skupnosti za delavski blagor. Kdor pa organizacijo zapusti, s tem zapusti delavstvo skupnost in delavske vrste, s tem nima več pravice, da hodi med delavstvo. Tako se zadnje čase dogaja po nekaterih naših skupinah, ko nekateri ljudje mislijo, da je delavska enotnost in skupnost napredaj posameznikom, kakor so tudi oni v svojem vsakdanjem življenju tudi vsakemu vsak čas napredaj. Kupljenih duš delavstvo, čeprav preprosto v svojem mišljenju, še nikdar ni poslušalo in jih tudi v današnjem težkem času za delavstvo ne bo. To je izpoved gornjeradgonskega delavstva, ki bo ostalo zvesto JSZ in bo v vseh takih primerih samo znalo obracunati z ljudmi, ki mislijo, da je delavska borba v zakupu za Judežve groše.

Celje

OUZD v Ljubljani nam je sporočil, da ordinira uradov ftizeolog dr. Stjepan Ivič v Celju vsako sredo od 10 do 12, ostale dneve pa kakor doslej, to je od 11 do 13 v zdravstvenem domu v Celju.

Otiški vrh

Po dolgem času je tudi naša strok. skupina tekstilnega delavstva sklicala svoj članski sestanek. Sestanek se je vršil v nedeljo 4. decembra v št. Jaužu pri Dravogradu. Sestanka se je udeležil tov. Pestotnik iz Maribora. Navzočim je pojasnil nepopolnost veljavne kolektivne pogodbe tekstilnega delavstva. Omenil je, da je ravno JSZ tista, ki je odločno vztrajala na tem, da se obstoječa pogodba odpove ali izpremeni zaradi nedostatkov. Prav sedaj se tekstilno delavstvo nahaja v mezdnem boju za izboljšanje svojih plač, zato je tudi potrebno, da se oprime svoje organizacije, ker brez organizacije in enotnosti delavstva v današnjem času ne doseže nič. Nadalje je tudi obrazložil pomen delavskih zaupnikov. Po izvajanju tov. Pestotnika se je razvila živahna debata, v kateri je navzoče delavstvo izneslo svoje želje in potrebe, ki se nanašajo na akordne postavke. Tov. Pestotnik je prizadelim pojasnil, kako naj vsak delavec v takem primeru stori, da ima organizacija stvarne dokaze pri urejanju akordnih postavk. Tovariši, nujno je,

da se ravnamo po navodilih, ki nam jih je dal na sestanku tov. Pestotnik. Zato naj vsak posameznik zbira potrebno gradivo za ureditev akordnih postavk. Tiste pa, ki se sestanka niso udeležili, pozivamo na bodoči sestanek in v strokovno organizacijo, ker le na ta način se rešujejo naše delavske in plačilne razmere.

Mengeš

V vašem listu »Delavska pravica« št. 48 z dne 24. novembra 1938 ste priobčili na četrti strani v drugem in tretjem stolpcu v rubriki »Po naših krajih« notico pod naslovom »Mengeš«, s katero se brez osnove napada in kleveta podpisana zadruga. Na podlagi določil zakona o tisku izvolite torej priobčiti v prvi prihodnji številki pod istim naslovom in v isti rubriki naslednji popravek: Ni res, da vodstvo Slamnikarske in klobučarske zadruge v Mengšu sploh ne pozna zakona o najmanjših plačah, res pa je, da podpisana zadruga ta zakon pozna in se tudi po njem ravna. Ni res, da služijo pri podpisani zadrugi najboljši šivilje pri 8 urnem delu 80 din, največ pa 100 din na teden, starejše in mlajše pa nekaj nad 50 din, res pa je, da zaslužijo najboljši šivilje slamnikov pri 8 urnem delu tedensko od 150 do 180 din, druge pa od 110 do 130 din. Ni res, da se dela v seziji po 16 ur na

dan, res pa je, da se dela običajno po 8 do 10 ur dnevno in le v izjemnih primerih v soglasju z delavstvom po 12 do 13 ur. Ni res, da bi delavstvo moralo do konca sezone puščati v podjetju vsako drugo plačo, res pa je, da zadruga med znano denarno krizo ni mogla dobiti obratnega kapitala, pa je delavstvo, samo včlanjeno v zadrugi, samo ponudilo, da naj se zadrži vsako drugo izplačilo, da tako omogoči obratovanje. Tako zadržana mezda se je delavstvu konec aprila odnosno v začetku maja izplačala, vsled česar ni res, da bi se bila izplačala šele konec sezone, to je konec julija. Ni res, da postopanje z delavci ni zgledno in da pride večkrat do surovega zmerjanja, res pa je, da je razmerje med delavstvom in vodstvom zgledno in odgovarja duhu zadrugarstva, zato tudi ni res, da bi prihajalo do surovega zmerjanja. — Z odličnim spoštovanjem: Slamnikarska in klobučarska zadruga v Mengšu, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Prip. uredništva: Popravek priobčujemo kljub temu, da zaradi amnestije z dne 1. decembra tega nismo dolžni storiti, ne glede na to, da popolnoma ne ustreza določbam zakona o tisku.

Jesenice

Strokovna skupina kovinarjev JSZ na Jesenicah poziva vse člane, ki so v zaostanku s članarino, da jo čimprej poravnajo. Po novem letu bomo vse zaostankarje črtali iz članstva in bodo s tem izgubili vsako pravico do podpore in zaslombe od strani organizacije.

cije. So člani, ki se dobro zavedajo, kaj to pomeni; so pa tudi člani, ki tega ne vzamejo tako resno. Tak primer smo prav ta teden doživeli. Prišel je v pisarno član, ki se je organiziral lani maja meseca. Plačal je članarino dva meseca, nato pa vseskozi do sedaj nič, kljub temu, da smo mu mi posredovali, da je prišel do službe. Sedaj pa, ko je bil reduciran, je takoj zopet pritekel v organizacijo, da bi mu ponovno pomagala do kruha. Ali je to kaka značajnost in delavska zavest? Zavedaj se torej, kaj si in kaj je svobodna delavska organizacija, in ne žaluj za tistimi nekaj dinarji, ki jih daš zanjo!

Razglas. Ker je 2. decembra t. l. izstopil iz službe pri bratovski skladnici dr. Schwab Viljem, bo vršil zdravniško službo za zavarovane člane do nadaljnjega dr. Čeh Milan. G. dr. Čeha pa bo nadomestoval dr. Tancar Avguštin, ki bo ordiniral v bolnici vsak dan od 8 do 10. Ta izprememba v zdravniški službi ostane v veljavi tako dolgo, dokler ne bo izpraznjeno mesto g. dr. Schwaba definitivno zasedeno. — Krajevna bratavska skladnica.

Razglas nedeljske zdravniške službe krajeve bratavske skladnice na Jesenicah. Za mesec december 1938 se zaradi odhoda zdravnika dr. Schwaba Viljema odreja nov vrstni red zdravniške službe ob nedeljah in praznikih, ki velja za vse člane in družinske člane brez razlike na njih bivališče, in sicer: 11. decembra dr. Tancar Avguštin; 18. decembra dr. Keržan Bartol; 25. decembra dr. Čeh Milan; 26. decembra dr. Tancar Avguštin.

DELAVSKA ZBORNICA V LJUBLJANI

Štev. 2450-38.

Predmet: Volitev delavskih in nameščenskih zaupnikov za leto 1939.

RAZGLAS

Po čl. 69 a zakona o zaščiti delavcev oproščeno plačanja takse

V smislu §-a 11. zakona o zaščiti delavcev in v zvezi s čl. 2. »Navodil ministrstva socialne politike za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov« (ZR. Br. 11.979-IV z dne 23. XII. 1927, objavljeni v 296. številu »Službenih novin« od 29. XII. 1927) se imajo vsako leto v mesecu januarju izvršiti volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov.

Na podlagi tega imajo delavci in nameščenci, zaposleni v obrtnih, industrijskih, trgovskih, prometnih, rudarskih in njim podobnih podjetjih (obratih) voliti za leto 1939 svoje zaupnike.

Zaradi tega se objavlja, da odredjajo zakon o zaščiti delavcev, Navodila za volitve in Poslovnik o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov glede nalog delavskih in nameščenskih zaupnikov in njihovih volitev sledeče:

Zaupniki imajo tole nalogo:
a) delujejo na zaščito gospodarskih, socialnih in kulturnih koristi delavcev, zaposlenih v podjetjih, ki so navedena v §-u 1. zakona o zaščiti delavcev;
b) vplivajo na vzdrževanje dobrih odnosov med delavci in njihovimi delodajalci;
c) sodelujejo pri pripravljanju in izdajanju kolektivnih delovnih pogodb med delavci in delodajalci;
d) skrbijo, da se delodajalec in delavec strogo držijo kolektivnih in individualnih delovnih pogodb;
e) posredujejo med delavci in delodajalci v sporih, ki izvirajo iz delovnega razmerja, zlasti pa onih, ki se tičejo dnevnih mezd (plač), da se poravnajo taki spori zlepa; kjer se jim to ne bi posrečilo in kjer bi zaradi tega pretila stavka, morajo zahtevati zaupniki posredovanje državnih oblastev;
f) posredujejo pri določanju akordnih tarif, povprečnih in minimalnih zaslužkov, kolikor niso regulirani s kolektivnimi pogodbami ob sodelovanju delavskih profesionalnih organizacij in delodajalcev, istotako posredujejo pri deljenju akordnega dela;
g) stremijo za tem, da se strogo uporabljajo vse odredbe, ki jih predpisujejo zakonodajna in administrativna oblastva za zaščito delavcev glede delovnega časa, zdravja, življenja in socialnega zavarovanja ter obveščajo in podpirajo pristojna nadzorstvena oblastva v vseh vprašanih, ki se nanašajo na uporabljanje veljavne zakonodaje o zaščiti delavcev;
h) stremijo za tem, da se vzdržuje v podjetjih red in disciplina;
i) podpirajo delavce in delodajalce z navsveti ob izstopu iz dela ali odpustu delavcev iz obrata in stremijo za tem, da se spori, ki so v zvezi s tem, poravnajo zlepa;
j) sodelujejo po možnosti pri upravi raznih delavskih humanitarnih naprav (zadrg raznih vrst, raznih društev za medsebojno podpiranje itd.), in sicer po navodilih ministrstva za socialno politiko;
k) vročajo delodajalcem vloge za izboljšavo organizacije dela v podjetjih.

Delavski in nameščenski zaupniki kakor tudi njih namestniki se volijo redno v mesecu januarju vsakega leta.
Volitve se imajo vršiti z neposrednim tajnim glasovanjem po kandidatih listah (proporčni volilni sistem).

Število delavskih zaupnikov se ravna po številu delavcev, ki so zaposleni v dotičnem podjetju, in sicer takole:
V podjetju, v katerem je zaposlenih:
1. do 20 delavcev, volijo 1 zaupnika;
2. od 21 do 50 delavcev, volijo 3 zaupnike;
3. od 51 do 100 delavcev, volijo 4 zaupnike;
4. od 101—150 delavcev, volijo 5 zaupnikov;
5. 151—450 delavcev, volijo 6 zaupnikov;
6. če je več kot 451 delavcev, voli vsakih nadaljnjih 50 delavcev po 1 zaupnika, toda skupaj ne smejo voliti nikoli več kot 16 zaupnikov.

V podjetjih, v katerih je poleg delavcev zaposlenih več kot 10 nameščencev, smejo

taki delavci kakor tudi nameščenci voliti svoje posebne zaupnike.

V podjetjih, ki volijo skupno 3 ali več zaupnikov, morajo izvoliti 1 zaupnika nameščencev.

Če je podjetje sestavljeno iz več samostojnih oddelkov, sme izvoliti vsak oddelk posebne zaupnike; vendar pa ne sme biti skupno število teh zaupnikov večje, nego število zaupnikov in njih namestnikov, ki je določeno za isto podjetje.

Aktivno volilno pravico imajo vsi delavci obojega spola, ki so ob času volitve zaposleni v podjetju in so dovršili 18. leto starosti.

Passivno volilno pravico imajo ob pogoju, da uživajo državljske pravice, vsi polnoletni in pismeni volilci obojega spola, zaposleni v podjetju.

Mandat izvoljenih delavskih in nameščenskih zaupnikov kakor tudi njih namestnikov traja eno koledarsko leto.

Volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov kakor tudi njih namestnikov izvajajo volilni odbori.

V tistih podjetjih, kjer so delavci tudi prej volili svoje zaupnike, sestavljajo ti zaupniki volilni odbor ter izvedejo nove volitve po teh navodilih.

V tistih podjetjih, kjer delavci doslej niso volili svojih zaupnikov ali kjer so vsi zaupniki izgubili mandat, izvede volitev poseben volilni odbor. Ta volilni odbor sestavljajo najstarejši delavci tistega podjetja, ki jih mora biti toliko, kolikor je zaupnikov, ki se volijo v tistem podjetju. Pozejšje volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov izvajajo delavski in nameščenski zaupniki sami, ki jim je mandat potokeel.

Volilni odbor ne sme imeti manj nego tri člane. Potemtakem se mora volilni odbor v podjetjih, v katerih se ne voli več zaupnikov kot dva, izpolniti izmed delavcev, ki so v tistem podjetju najdalje zaposleni.

Volitve se lahko izvrše po skrajšanem volilnem postopku, če se zedinijo na tak postopek zainteresirane strokovne organizacije delavstva in podjetnik in če pristanejo na ta sporazum tri petine delavcev tistega podjetja, ali po rednem postopku, predpisanem v »Navodilih za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov«. Natančna navodila o postopku v obeh primerih bodo dobili zainteresirani na zahtevo pri Delavski zbornici v Ljubljani.

Po volilnih odborih se morajo vršiti volitve zaupnikov v obrtnih, industrijskih, trgovskih, prometnih, rudarskih in njim podobnih podjetjih (obratih), ki zaposlujejo najmanj 10 delavcev oz. nameščencev, brez ozira na to, komu pripadajo, ali privatnim osebam ali javnim telesom, ali se opravljajo stalno ali začasnno, ali obstoje v obliki glavnih ali postranskih podjetij, ki se opravljajo vzporedno z drugimi podjetji, kakor tudi ali funkcionirajo v obliki popolnih samostojnih podjetij ali pa kot sestavni del poljedelskih in gozdnih gospodarstev.

V podjetjih z manj kakor 10 zaposlenimi delavci se določijo zaupniki brez formalnega

postopka tako, da sporoče zaupnika delavci poslodavcu in Delavski zbornici.

Zoper nepravilnosti med volitvijo se sme pritožiti pritožiti v smislu »Navodila na kr. bansko upravo (Inspekcija dela) in ministrstvo socialne politike.

Stroške, ki izvirajo iz volitev delavskih in nameščenskih zaupnikov in njih namestnikov, nosi podpisana Delavska zbornica.

Zastopniki Delavske zbornice in Inspekcije dela smejo v smislu »Navodila prisostvovati glavnemu volilnemu postopku.

Prestopki članov volilnega odbora, delodajalca in drugih oseb proti »Navodilom« ali zakonu so kaznivši.

Denarne kazni se predvidevajo od 500 do 5000 din. V slučaju ponovnega prestopka, poleg denarne kazni z zaporom do 2 mesecev. Kazen izreka kr. banska uprava (Inspekcija dela).

Denarne kazni se izrekajo v korist fonda za zaščito delavskih in nameščenskih zaupnikov pri Delavski zbornici.

Delovanje zaupnikov je z zakonom zaščiten, pod nadzorstvom pristojne Inspekcije dela in predpisano s »Poslovnikom o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov«, katerega je ministrstvo socialne politike predpisalo na podlagi §-a 116. zakona o zaščiti delavcev (ZR. Br. 890 IV z dne 23. decembra 1927, objavljeno v 296. številki »Službenih novin« z dne 29. decembra 1927).

Delodajalec ne smejo odpustiti in preganjati delavskih in nameščenskih zaupnikov zaradi vršenja njihovih dolžnosti po odredbah zakona o zaščiti delavcev in Navodil za volitve ter Pravilnika o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov.

Opozarjajo se vsi volilni odbori, da so v smislu čl. 34 »Navodila« dolžni dostaviti kr. banski upravi in Delavski zbornici ves volilni material in zaključne zapisnike o izvedenih volitvah.

Prav tako so dolžni izvoljeni zaupniki, da v smislu čl. 4. Poslovnika o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov sporočijo kr. banski upravi in Delavski zbornici svoje konstituiranje.

Delavska zbornica bo vodila v svoji evidenci samo tiste izvoljene zaupnike in jim dala na razpolago potreben material za delovanje, ki bodo zadostili predpisom člena 34. Navodil za volitve in čl. 4. Poslovnika o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov.

Delavska zbornica bo izvoljenim zaupnikom, ki so zadostili predpisom čl. 34. Navodil za volitve in čl. 4. Poslovnika o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov, izdala posebne zaupniške legitimacije.

Vsa navodila za volitve in delovanje zaupnikov kakor tudi vse tiskovine, glasovnice, volilne kuverte in ostali volilni material, potreben pri volilnem postopku, kakor tudi material, katerega bi rabili izvoljeni zaupniki za časa njihovega poslovanja, dobo brezplačno pri podpisani Delavski zbornici.

Pozivamo vse delavce in nameščence, da na podlagi svojih, z zakonom zaščiteneh pravic izvolijo svoje zaupnike za leto 1939.

Ljubljana, dne 9. decembra 1938.

DELAVSKA ZBORNICA V LJUBLJANI.

Strokovna poročila

Volitve obratnih zaupnikov

V smislu zakona o zaščiti delavcev se v januarju vsakega leta vršijo volitve obratnih zaupnikov. Ker so obratni zaupniki velike važnosti za delavstvo, je treba, da naši tovariši zadevo odločno poprimemo v roke.

Volitve se vrše direktno in s tajnim glasovanjem. Volilno pravico imajo vsi v obratu zaposleni moški in ženske, ki so že stari 18 let ter so na dan volitev še v podjetju zaposleni. Podrobneje ne bomo v tem članku razlagali postopka, ker tozadevno objavljamo razglas Delavske zbornice. Podajamo pa načelne smernice.

Volitve se vršijo v januarju, vendar je pa treba že decembra začeti s pripravi, da bo vse pravočasno izvršeno. Zato naj dosedanjí zaupniški zbor, kjer pa še ni zaupnika, naj se sestavi volivni odbor iz tistih delavcev, ki so najdalje v podjetju zaposleni, ta odbor stori potrebne korake za izvedbo volitev. V prvi vrsti je potrebno, da se določi, po kakšnem volivnem postopku naj se volitve izvedejo, ali po rednem ali po skrajšanem. Ne smemo pozabiti, da se morajo volitve izvršiti po skrajšanem postopku samo tedaj, če na to pristane poleg delavstva tudi delodajalec. Volivni odbor naj skrbi, da kolikor mogoče kmalu ugotovi, če delodajalec pristane na skrajšani postopek, da v primeru nepristanka more še pravočasno pripraviti volitve po rednem postopku.

V interesu delavstva ni, če se med seboj prepira in zbuja medsebojno sovraštvo. Od tega imajo koristi vedno le drugi. Zato bi z delavskega stališča bilo prav, če bi tudi tam, kjer je več organizacij, bila samo ena kandidatna lista. Toda rdeči so že javno izdali naslednjo parolo: »Povsod, kjer imamo morda tudi samo enega organiziranega

člana, morajo v teh volitvah zmagati naše organizacije.« Naši tovariši se bodo potrudili, da bo zmagalo pravo in svobodno razpoloženje delavcev v obratih in da bodo za obratne zaupnike izvoljeni tisti delavci, ki so res strokovničarji, da bodo tako zmogni uspešno braniti pravice delavcev.

Delavstvo naj prav posebno pažnjo polaga izbiri kandidatov za bodoče zaupnike. Zaupniki imajo zelo težavno nalogo, zato je treba, da se za ta mesta določijo najsposobnejši in taki, ki so poleg zaupanja pri delavstvu vredni tudi zaupanja kot dobri delavci pri podjetju. Vršijo naj se tozadevni sestanki in razgovori, kjer se izberejo kandidati za zaupnike.

Ker se kažeja danes moč delavske organizacije in zavednost delavstva v tem, koliko si je delavstvo izvolilo obratnih zaupnikov, naj naši tovariši preskrbijo, da se volitve izvedejo v vseh obratih in vseh podjetjih, kjer je to količkaj mogoče. Kjer so podjetja, ki še nimajo obratnih zaupnikov, je sveta delavska dolžnost naših tovarišev iz sosednjih podjetij, ki že poznajo koristi in pomen obratnih zaupnikov, da preskrbijo, da bodo tudi v teh podjetjih izvolili zaupnike.

Ker je izvedba volitev precej komplicirana, je treba precej pažnje pri formalnostih, ki so predpisane za pravilno izvedbo volitev. Poleg tega tudi delodajalec marsikje iščejo možnosti, da otežkočajo izvedbo volitev, zato še enkrat poudarjamo: vzemite zadevo volitev takoj v roke! Delavska zbornica bo brezplačno preskrbela volivni material. Kjer znate to sami urediti, boste uredili sami; kjer pa o vseh teh volivnih stvareh le niste dovolj poučeni, sporočite to Jugoslovanski strokovni zvezi, ki bo preskrbela vse potrebno.

Delavstvo Združenih opekarn je predložilo zahteve za zvišanje plač

V zadnjem času sta se vršila dva zelo lepa sestanka organiziranega opekarskega delavstva Združenih opekarn na Viču in Brdu, na katerih se je med drugimi važnimi vprašanji razpravljalo tudi o plačah za prihodnjo sezonsko leto 1939. Delavstvo se je s svojimi predlogi za povišanje plač omejilo na skrajni minimum, ker upa, da bo take predloge moglo laže in hitreje uveljaviti. Predlog za povišanje plač se omejuje le na 25-arni povišek na sedanje urne mezde in to brez izjeme za moške in ženske. Za akordna dela pečarjev, kurjačev krožnih peči, delavcev v jami se je predlagal 15 odstotni povišek na sedanje akordne postavke. V istem razmerju se je tudi predlagalo zvišanje plač za profesionaliste, to je strojnike in kurjače, kleparje, šoferje in mizarje ter kovače. Za delavce in delavke pri težjih delih se je predlagala posebna doklada.

Delavstvo je prepričano, da bodo ti skromni predlogi našli pri delodajalcu polno razumevanje in da jih bodo zato Združene opekarnne tudi v celoti osvojile. Delodajalcem je znano, kako težko in naporno delo je v opekarni. To delo zahteva zdravih in močnih delovnih moči. Zahteva pa tudi zelo veliko obleke in obutve, ki se pri teh delih izrabljajo bolj kot kjer koli drugod. Opekarnam je tudi znano, da je med delavci vedno manj takih, ki imajo poleg svojega zaslužka na opekarni še kako podporo za preživljanje. Velika večina je danes že takih delavcev in delavk, katerih življenjska eksistenca nujno zavisi le od zaslužka v opekarni. Brez

dvoma bodo Združene opekarnne v letu 1939, zaključile z lepim uspehom, in to kljub požarni nesreči, ki je v juniju tega leta upepelila opekarno na Viču. Tudi za prihodnjo sezono se obeta dobra konjunktura, zato je delavstvo v pravem času postavilo svoje predloge za povišanje plač, da bodo opekarnne mogle že sedaj pri eventualnem sklepanju novih prodajnih pogodb tudi s tem računati. Besedam naj sledijo dejanja.

Viničarji

Viničarjem, članom Strokovne zveze viničarjev v območju Maribora, sporočamo: Zaradi odstopa Rozmana Petra, bivšega tajnika ekspoziture JSZ v Mariboru, ki je reševal tudi razne zadeve mariborskih viničarjev, naznanjamo, da po sklepu seje mariborskih skupin viničarjev z dne 4. decembra tega leta uraduje v vseh tekočih zadevah viničarjev strokovni tajnik centrale SZV iz Ljutomeru. Uradni dnevi bodo vedno objavljeni v »Delavski pravici«. Prvič uraduje dne 18. decembra dopoldne v prostorih tajništva JSZ v »Delavski zbornici« v Mariboru. Izvoljen je bil tudi za okrognega tajnika viničarskih skupin okrožja Maribora tovariš Karel Ferk, ki bo uradoval vsako nedeljo dopoldne v tajništvu JSZ. Zato naj se odslej vsi viničarji iz okolice Maribora v vseh svojih zadevah in težavah obračajo ob določenih uradnih dne do imenovanih tovarišev, ki jim bodo radi ustregli. — Načelstvo SZV v Ljutomeru.

Stavbinci

Vsi brezposelni tovariši stavbinci, ki imajo poravnane članke obveznosti, naj čimprej pošljejo prošnje za božičnico z navedbo resničnih podatkov o družinskih razmerah (bolezen, število otrok itd.) na naslov: Strokovna skupina gradbenega delavstva JSZ, Ljubljana, Miklošičeva cesta 22-I, ali pa na naslov tajnika: Kralj Franc, Koseze 37 p. Ljubljana VII.

Preserje pri Kamniku

V nedeljo 18. decembra ob 2 popoldne bo imela naša skupina lesnega delavstva članski sestanek pri Kriškarju v Preserju. Pogovoriti se moramo o važnih zadevah in zato naj nikdo ne manjka. Pride tudi zastopnik centrale.

Šoferska organizacija „Volan“

Članom v svarilo!

Od člana št. 81, ki kljub večkratnim opominom že vse leto ni plačal članarine, smo prejeli sledeči dopis: »Zadela me je nesreča: v Mariboru sem imel karambol. Na avtomobilu mojega gospodarja je 12.000 din škode, na drugem nekaj manj. Prosim lepo, če lahko računam na pomoč društva, da bi dobil društvenega advokata, ki zagovarja člane v nesrečnih primerih, kot je zapisano v pravilih...«

Odbor društva, ki je čuvar društvenih pravil in članske discipline, je prosilcu njegovo prošnjo odbil na podlagi 8. pravil, ki pravi: »Kdor dva meseca izostane s plačilom prispevkov, izgubi pravico do pravnega varstva.«

Dragi tovariši! Naša šoferska organizacija se lepo razvija. Zato ne smemo dopustiti nobenega kršenja pravil in ne smemo delati nobene izjeme. Vsak član ima dolžnosti do društva. Kdor pa misli, da je društvo molzna krava brez rogov, se bridko moti.

Pripominjamo, da smo ta teden dali pravno varstvo članu št. 18, ker je imel članarino poravnano. Tovarišu Ivanu Maršiču smo pa dobili še precej ugodno zaposlitev v Varaždinu.

Društveno poročilo

V sredo 7. decembra smo imeli redno sejo, združeno s članskim sestankom. Sklenili smo, da člane, ki že več mesecev dolgujejo članarino, še enkrat opominimo. Kdor se opominu ne bo odzval, bo črtan iz društva. Odborniki in vsi drugi zavedni člani ne moremo razumeti tovarišev, kako morejo biti tako nemarni v vršenju svojih stanovskih dolžnosti.

Sklenili smo, da po občnih zbiorih vseh društev (Ljubljana, Ptuj, Maribor, Celje) skličemo v nedeljo 15. januarja v Mariboru v restavraciji Slon skupni sestanek vseh predstavnikov društev, da se pogovorimo in uredimo vsa društvena vprašanja.

Letos priredi društvo Silvestrov večer. Kje in kako, bomo še sporočili. Blagajnik javlja, da je imel letos že 15.506 din dohodkov in 13.280 din izdatkov. Izdatki bodo pa še narasli, ker imamo v teku štiri pravna varstva, tisk legitimacij in časopis. Redni dohodek društva pa je samo članarina.

Pretekli teden ste brali in slišali v radiu, da je šoferski poklic priznan, in je ZSDB iz tega hotela kovati kapital. Bodite mirni, vse je pri starem, kot je bilo poprej. Ko bo vsa stvar resna, bomo mi govorili.

Ptuj

Članstvu sporočamo, da se bo vršil redni letni občni zbor v nedeljo 8. januarja 1939 ob 10 dopoldne v prostoru

rih Združenja obrtnikov v Majstrovici z navadnim dnevnim redom. Prosim vse člane, da do tega dne poravnajo članarino in prispevek za časopis. Zavedati se moramo, da je naš cilj še daleč. Zavedati se pa tudi moramo, da smo ptujski šoferji zgled vsem ostalim štajerskim tovarišem, ki še niso zreli za stanovsko organizacijo.

Kako šele mora biti pri nas?

V Nemčiji 47% avtomobilov ni zadostno varnih. Avtomobilisti v Nemčiji so pogosto prisiljeni voziti avtobuse, ki niso popolnoma sposobni za ljudski promet. Mnogo nesreč nič ne moti avtopodjetnike. Samo ob priliki zadnje mobilizacije, ko so morali vsi avtobusi biti na razpolago vojaštvu, je ministrstvo za promet ukazalo strogo kontrolo privatnih avtobusov. Do polovice septembra je bilo pregledanih 5500 avtobusov. Od teh je 38% pokazalo važne pomanjkljivosti in so bili podvrženi še strožjemu pregledu: 9% jih je bilo popolnoma nerabnih in so bili izključeni iz prometa.

Največje napake in poškodbe so se našle na zavorah, krmilu in krmilnih delih. V 700 avtomobilih je bilo več sedežev, nego je bila kapaciteta avtomobila.

Tudi pri nas bi bilo potrebno izvesti slično kontrolo in sicer nad vsemi vozili. Mi poklicni šoferji, ki poznamo vozila, smo prepričani, da najmanj 75% naših avtomobilov ni za vožnjo sposobnih in bi se morali oddati v popravilo.

Torej oblast, napni vendar enkrat ušesa in napravi red na naših avtomobilih.

Iz uredništva

V članku »Žviljenjska raven delavstva pri nas in drugod«, ki je bil objavljen v »Delavski pravici« št. 49. od 1. decembra tega leta, je v tabeli IV. naredil tiskarski škrt nekaj napak. Pri odstotkih, ki ostajajo od zaslužkov delavca samca na Poljskem, se mora pravilno glasiti 185% in ne 18,5%. Dalje Holandsko: pravilno 153% in ne 15,3% in Belgijo: pravilno 114% in ne 11,4%. V članku so podatki pravilni, zato prosim, da naj vsak, ki je to številko »Delavske pravice« shranil, to popravi tudi v tabeli. — J. R.

Kamnik

V četrtek 22. decembra se bo ob pol 6 zv. vršil v prostorih gostilne Vovk na Perovem članski sestanek naše skupine kovinarjev. Sestanek bo važen, zato naj nobeden ne manjka. Govoril bo zastopnik centrale.

PRILIKA za tiste, katerim kolo služi za vsakdanjo potrebo! Dürkopp, Victoria, Wanderer so trpežna in močna kolesa, katerim smo znižali cene tako, da smo omogočili vsakomur nabavo. Izplača se vam priti na Jesenice v trgovino

MARIJA KRAŠOVEC

nasproti kolodvora
Naše geslo je: Dobro in poceni!

Zadovoljni ste le,

kadar dobro, po svojem okusu in poceni kupite!

Zato se zglasite pri nakupu blaga za moška in damska oblačila pri staroznani manufakturni trgovini

JANKO ČEŠNIK

LJUBLJANA, LINGARJEVA UL.

Najceneje kupite pri zlatarju
B. RANGUSU v Kranju
Podpirajte domače podjetje!
Zahtevajte brezplačni cenik!

ZADRUŽNA TISKARNA

R. Z. Z. O. Z.

se priporoča za tiskanje časopisov, revij in knjig, vabil za gledališke odre in koncerte, reklamnih letakov in lepakov, vizitk, kuvert, tiskovin za društva in organizacije, vseh vrst trgovskih in pisarniških tiskovin, katere izvršuje v eno ali večbarvnem tisku lepo in poceni.

LJUBLJANA, TYRŠEVA CESTA 17

DELAVSKA PRAVICA

GLASILO KRIŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru pomanjka dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročila na upravo, Miklošičeva cesta 22-I — Oglasi po ceni — Telefon št. 4948. — Številka šekovnega računa 14.909

Posamezna številka stane 1 din. — Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za celo leto 40 din. Naročnina se tuje države na mesec 7 din, na leto pa 70 din.

Odgovorni urednik Peter Lombardo, Ljubljana. Izdaja za konzorij »Delavske pravice« Srednje žamer, Ljubljana. — Tiska Zadržna tiskarna, Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17 (Maks Blejso)